

**Διερεύνηση της «Προδιάθεσης Ανάληψης Ρίσκου»
σε Ακραία Αθλήματα και Ριψοκίνδυνες Υπαίθριες Δραστηριότητες:
Η Περίπτωση των Ελλήνων Ορειβατών**

**Χρήστος Μπελογιάννης¹, Χαρίλαος Κουθούρης¹,
Αντώνης Χατζηγεωργιάδης¹ & Νικήτας Νικηταράς²**

Τμήμα Επιστήμης Φυσικής Αγωγής & Αθλητισμού,

¹Πανεπιστήμιο Θεσσαλίας

²Πανεπιστήμιο Αθηνών

Περίληψη

Ένας από τους κύριους λόγους της συμμετοχή ατόμων σε ακραία αθλήματα, ή δραστηριότητες αναψυχής, αποτελεί το αντίστοιχο επίπεδο παρουσίας ρίσκου σε αυτές τις δράσεις. Το ρίσκο γίνεται αντιληπτό από κάθε άτομο διαφορετικά, ενώ καταγράφεται διά μέσου του ψυχολογικού ατομικού χαρακτηριστικού της «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων» (Zuckerman, 1994). Η παρούσα έρευνα διερεύνησε την πιθανή ύπαρξη διαφορετικού επιπέδου έντασης στο γνώρισμα της «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων» μεταξύ ορειβατών διαφορετικής ορειβατικής εμπειρίας, φύλου και ηλικίας (N=327, Άντρες 67%, Γυναίκες 33%). Ως όργανο μέτρησης χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων» («Sensation Seeking Scale», Zuckerman, 1994) τροποποιημένη στα ελληνικά (Μπελογιάννης, 2008). Τα αποτελέσματα έδειξαν ότι υπήρξαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των υποομάδων διαφορετικής εμπειρίας ($F_{(2,324)}=7.9$, $p<.001$). Οι «έμπειροι» ορειβάτες ($M=25.93$) σημείωσαν τιμές μεγαλύτερες και από τους «αρχάριους» ορειβάτες ($M=25.08$) και τους «πεζοπόρους» ορειβάτες ($M=20.58$). Τα αποτελέσματα της έρευνας υποστήριξαν ότι α)η «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων» αποτελεί καθοριστικό παράγοντα επιλογής της ορειβασίας ως ακραίο άθλημα, μόνο σε επίπεδο «αρχαρίων», β)η «αναστολή προς το ρίσκο» απετέλεσε στοιχείο διαφοροποίησης των «έμπειρων» από τους «αρχαρίους» ορειβάτες. με τους «έμπειρους» ορειβάτες να σημειώνουν χαμηλότερες τιμές, γ)οι γυναίκες ορειβάτες συμμετείχαν στο άθλημα της ορειβασίας κυρίως για να βιώσουν νέες εμπειρίες και όχι να γευθούν την «αδρεναλίνη» του αθλήματος, δ)η εμπλοκή των γυναικών σε σοβαρότερες και πιο ριψοκίνδυνες μορφές ορειβασίας δείχνει να σταματά λόγω της ύπαρξης υψηλών τιμών «αναστολής προς το ρίσκο».

Λέξεις κλειδιά: «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων», ρίσκο, ορειβασία, εμπειρία

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

Μετά το 1990 η συμμετοχή σε υπαίθριες δραστηριότητες που εμπεριέχουν ρίσκο και περιπέτεια παρουσιάζουν ραγδαία ανάπτυξη στην αγορά της αναψυχής ιδιαίτερα στο Δυτικό κόσμο. Στις δραστηριότητες αυτές περιλαμβάνονται και τα «ακραία αθλήματα» όπως το παραπέντε, η αναρρίχηση βράχου, η ελεύθερη πτώση με αλεξίπτωτο, ο αλпинισμός, η κατάβαση ορμητικών ποταμών και άλλα. Το 1998, εκτιμάται ότι μόνο στην Αμερική 14,8 εκατομμύρια άνθρωποι συμμετείχαν σε καταβάσεις σε ορμητικά νερά ποταμών με σκάφη (Taft 2001). Το 2002, ενώ αναφέρθηκαν 37.664 μέλη της Αμερικάνικης Ομοσπονδίας Αλεξιπτωτισμού να πραγματοποιούν 2.150.000 άλματα (United States Parachute Association, 2002). Σε διάστημα μιας πενταετίας, πάνω από 98 εκατομμύρια άτομα είχαν ταξιδέψει σε τουριστικούς προορισμούς με κίνητρο την συμμετοχή στα «αθλήματα περιπέτειας», εκφράζοντας το 16% του συνολικού πληθυσμού ταξιδιωτών αθλητικού τουρισμού (Μπελογιάννης, Κουρτεσοπούλου & Νικηταράς, 2007). Ο όρος «ακραία αθλήματα» χρησιμοποιείται σε ακριβή μετάφραση από την αγγλική γλώσσα (extreme sports) για να περιγράψει «αθλήματα και δραστηριότητες αναψυχής που υλοποιούνται σε φυσικό περιβάλλον και είναι ρισοκίνδυνες καθώς εμπεριέχουν κατά την υλοποίησή τους στοιχεία όπως η πρόκληση, η περιπέτεια, το ρίσκο» (Κουθούρης, 2009, σελ. 16). Στη Τη σύγχρονη εποχή, είναι αξιοπερίεργη η διαπίστωση ότι ορισμένα άτομα αισθάνονται την ανάγκη να αποζητούν στην καθημερινή τους ζωή εκούσια συνθήκες ρίσκου, βαδίζοντας πολλές φορές, ενάντια στην προσπάθεια της οργανωμένης κοινωνίας για την δημιουργία ενός ασφαλούς και προστατευτικού πλαισίου διαβίωσης όλων των πολιτών. Αυτή η κατηγορία των πολιτών συνεχίζει να αναζητά ρισοκίνδυνες καταστάσεις για συμμετοχή και στην διάρκεια της καθημερινότητας και στην επιλογή δράσεων ελεύθερου χρόνου (Pomfret, 2006). Η τυπική προσέγγιση για την εμπλοκή των ατόμων σε ακραία αθλήματα, ή ρισοκίνδυνες δραστηριότητες αναψυχής που εμπεριέχουν ρίσκο εστιάζεται σε λόγους εσωτερικούς του ατόμου, όπως, κίνητρα (Elmes & Barry, 1999; Ewert, 1985) τύπος προσωπικότητας (Goma-i-Freixanet, 1991; Jack & Ronan, 1998), ατομικές αντιλήψεις και ίσως κοινωνικά πρότυπα (Pomfret, 2006). Ερευνητές μέσα από εργασίες τους καταδεικνύουν ότι τα άτομα που συμμετέχουν σε ακραία αθλήματα ή εκδηλώνουν ρισοκίνδυνη συμπεριφορά, βιώνουν έντονα ένα συγκεκριμένο ατομικό ψυχολογικό χαρακτηριστικό που ονομάζεται «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων» (Zuckerman 1994). Το ατομικό αυτό χαρακτηριστικό, ως ψυχολογική έννοια, αξιολογείται από αντίστοιχη κλίμακα που αναπτύχθηκε από τον Zuckerman (1994) και αναφέρεται στην βιβλιογραφία ως «Sensation Seeking Scale» (S.S.S.). Ένας μεγάλος αριθμός ερευνών υποστηρίζει ότι το ατομικό χαρακτηριστικό της «Αναζήτησης Διέγερσης Συναισθημάτων» συνδέεται ως μετέπειτα συμπεριφορά με την εκδήλωση «προδιάθεσης ενός ατόμου για ανάληψη ρίσκου σε δράσεις της ζωής του (Delle Fave, Bassi, & Massimini, 2003; Eachus, 2004; Shoham, Rose & Kahle, 2000). Στην παρούσα έρευνα έγινε προσπάθεια εφαρμογής της κλίμακας αξιολόγησης του ρίσκου «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων» σε Έλληνες ορειβάτες.

ΑΝΑΣΚΟΠΗΣΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑΣ

Ακραία Αθλήματα και Ρισοκίνδυνες Δραστηριότητες Αναψυχής

Οι αθλητικές δράσεις που έχουν αναφερθεί σε πληθώρα μελετών και είναι κοινά αποδεκτές ως αθλήματα / δραστηριότητες υψηλής επικινδυνότητας, αποκαλούνται

«ακραία αθλήματα» και αφορούν δράσεις όπως: τον Αιωροπτερισμό, το Ακραίο σκι, τον Αλεξιπτωτισμό, το Παραπέντε, την Ελεύθερη Αναρρίχηση, την Ελεύθερη κατάδυση, την Ελεύθερη πτώση (sky diving, base jump), το Καγιάκ ορμητικών νερών (white water kayak), την Ορειβασία, το Πιλοτάρισμα μικρού αεροσκάφους και άλλες (Cogan & Brown, 1999; Jack & Ronan, 1998; Zarevski, Marusic, Zolotic, Bunjevac, & Vukosav, 1998; Wagner & Houlihan, 1994). Ο Pomfret (2006) επέλεξε πενήντα ένα ακραία αθλήματα, τα οποία κατηγοριοποίησε ανάλογα του πεδίου που ασκούνται, σε αθλήματα του αέρα, σε επίγεια αθλήματα και σε αθλήματα νερού. Στην παραπάνω λίστα αθλημάτων μπορούν να περιληφθούν και οι υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής που εξασκούνται κατά περίπτωση, με τρόπο που ανεβάζει την αδρεναλίνη, το ρίσκο, την περιπέτεια, την πρόκληση, όπως η ορεινή ποδηλασία, η κατάβαση με σκι/snowboard απότομων βουνών, η αναρρίχηση, η ιστιοπλοΐα, η σπηλαιολογία, το ράφτινγκ κλπ. Η συμμετοχή σε παρόμοιες δραστηριότητες έχει το κοινό γνώρισμα ότι τα άτομα συμμετέχουν και συνειδητά και εν γνώσει τους για την ύπαρξη υψηλών κινδύνων. Η συμμετοχή τους πιθανά να τους προκαλέσει σοβαρό τραυματισμό, ή μόνιμη βλάβη ανθρώπινου μέλους, ή ακόμα τον ίδιο τον θάνατο. Ακόμη στην περίπτωση ενός λάθους που οφείλεται σε εσφαλμένη κρίση ή επιλογή τους, ή αστοχία χρήσης από τον αθλητή του κατάλληλου αθλητικού εξοπλισμού ή της ατυχούς απώλειας υλικών, βαρύνουν καθ' ολοκληρία τον ίδιο τον συμμετέχοντα και μόνον αυτόν (Lyng 1990).

Αντίθετα και σύμφωνα με τον Hill (1995) κάθε ακραίο άθλημα η δραστηριότητα αναψυχής υψηλής πρόκλησης (π.χ. ορειβασία, ράφτινγκ) μπορεί αντίστοιχα να εξασκηθεί με την μορφή μιας ήπιας αθλητικής δραστηριότητας με την προϋπόθεση όμως ότι εμπεριέχεται πάντοτε κατά την δράση ένα ικανοποιητικό επίπεδο ρίσκου. Η διαφορά έγκειται στο γεγονός ότι το ρίσκο στην περίπτωση αυτή, είναι πλήρως ελεγχόμενο από το εμπλεκόμενο άτομο. Η διαβάθμιση της συμμετοχής σε υπαίθρια δράση από δράση αναψυχής έως δράση ακραίας συμπεριφοράς υποστηρίζεται από τον Priest (1998) στην ανάπτυξη της θεωρίας του για το «μοντέλο της περιπέτειας» (Κουθούρης, 2009). Στο μοντέλο αυτό εξετάζεται η σχέση μεταξύ του βαθμού πρόκλησης που παρουσιάζεται κατά την συμμετοχή σε μια ακραία δράση και της ικανότητας του συμμετέχοντα ή της ομάδας που συμμετέχει, να αντεπεξέλθει με επιτυχία στις αντιξοότητες.

Η έννοια του ρίσκου

Σε εργασία των Μπελογιάννη και συνεργατών (2007), αναπτύχθηκαν ορισμοί και έννοιες για την έννοια του ρίσκου. Η ερμηνεία του όρου «ρίσκο» σύμφωνα με τα λεξικά εκφράζεται ως «κίνδυνος, διακινδύνευση, παρακινδυνευμένη ενέργεια» (Μπαμπινιώτης, 1998, σελ. 1458). Ακόμη, έκθεση σε κίνδυνο ή αβεβαιότητα, ενώ σε μια πιο αναλυτική ερμηνεία, εκφράζεται η έκθεση του συμμετέχοντα σε μια πιθανή απώλεια ή δυνητική ζημιά (Wagner & Houlihan, 1993). Στην πιο απλή μορφή απόδοσης του όρου, που προτείνουν οι Watson και Pulford, (2004, p.83) «ρίσκο είναι κάθε τι που μας φοβίζει». Παρ' όλες τις επεξηγήσεις όμως, ο όρος παραμένει ασαφής, κυρίως γιατί δεν μπορεί να προσδιοριστεί αντικειμενικά η έννοια της πιθανής «απώλειας» μετά την συμμετοχή. Οι Yates και Stone (1992) πρότειναν τρία στοιχεία τα οποία αποτελούν ένα συνδυασμό και αφορούν τον ορισμό του «ρίσκο»: α)η πιθανή απώλεια (χρήματα, υγεία, ζωή, κτλ.), β)η σημαντικότητα της απώλειας και γ)η αβεβαιότητα της εμφάνισης ή μη εμφάνισης αυτής της απώλειας. Η αλληλεπίδραση των τριών αυτών στοιχείων καθορίζει το βαθμό του συνολικού

ρίσκου, ενώ εστίασαν στο ότι πολλές από τις μέχρι τότε μετρήσεις ανέλυαν μόνο μια από τις τρεις διαστάσεις. Επίσης υποστήριζαν (σελ. 5) ότι η έννοια του ρίσκου σε κάθε άτομο ξεχωριστά είναι «ένα έμφυτο υποκειμενικό σύμπλεγμα» που οφείλεται κυρίως στην ατομική αντίληψη της έννοιας της «απώλειας». Η ανάληψη ρίσκου στα πλαίσια της υπαίθριας αθλητικής αναψυχής εντοπίζεται βασικά σε δύο πόλους της ανθρώπινης προσωπικότητας, σε ανθρώπους προσκείμενους θετικά στο ρίσκο και σε ανθρώπους προσκείμενους αρνητικά στο ρίσκο (Heino, van der Molen & Wilde, 1996; Llewellyn, 2003). Οι μεν θετικά προσκείμενοι άνθρωποι δίνουν αξία στο ρίσκο και το αναζητούν, ενώ οι αρνητικά προσκείμενοι άνθρωποι αποφεύγουν κάθε είδους πρόκληση και φοβούνται κάθε πιθανή συμμετοχή σε κάθε περιβάλλον που εμπεριέχει κίνδυνο.

Καταγραφή και αξιολόγηση της έννοιας «Προδιάθεση Ανάληψης Ρίσκου».

Σήμερα είναι κοινά αποδεκτό ότι τα άτομα που εμπλέκονται σε ακραία αθλήματα ή δραστηριότητες αναψυχής υψηλού κινδύνου και ταυτόχρονα εκδηλώνουν ρισοκίνδυνη συμπεριφορά, συνδέονται με το χαρακτηριστικό γνώρισμα «Προδιάθεση Ανάληψης Ρίσκου». Το χαρακτηριστικό αυτό γνώρισμα αξιολογείται από την κλίμακα της «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων» που εισήγαγε και υποστήριξε ο ερευνητής Zuckerman (1994). Πολλές έρευνες έχουν υποστηρίξει την πιστοποίηση της ύπαρξης αυτού του χαρακτηριστικού, όπως και της ανάγκης αξιολόγησής του σε άτομα που συμμετέχουν σε σπορ που έχουν χαρακτηριστεί ως «υψηλού ρίσκου» (Μπελογιάννης και συν., 2007). Η υπόθεση αυτή υποστηρίχθηκε από πληθώρα εργασιών, τα αποτελέσματα των οποίων διαπίστωσαν ότι άτομα που συμμετείχαν σε ακραία αθλήματα σημείωσαν υψηλότερες επιδόσεις στην κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων», από αντίστοιχα άτομα που συμμετείχαν σε σπορ μέτριου ή χαμηλού ρίσκου (π.χ. τένις, τρέξιμο), (Chirivella & Martinez, 1994, Cogan & Brown, 1999, Slinger & Rudestam, 1997, Wagner & Houlihan, 1994).

Η κλίμακα του Zuckerman (1994) εμφανίζεται διεθνώς ως «Sensation Seeking Scale» (S.S.S.) ενώ τροποποιήθηκε στην ελληνική γλώσσα αποκτώντας την ονομασία κλίμακα «Αναζήτησης Διέγερσης Συναισθημάτων» (Α.Δ.Σ.) από τον Μπελογιάννη, και τους συνεργάτες του (2008). Η συνολική κλίμακα εκφράστηκε από τέσσερις ανεξάρτητες υποκλίμακες. Η πρώτη υποκλίμακα ονομάστηκε «Αναζήτηση Διέγερσης & Περιπέτειας» (Α.Δ.Π.) εκφράζοντας την επιθυμία κάποιου να συμμετέχει σε ρισοκίνδυνα, διεγερτικά και περιπετειώδη αθλήματα και δραστηριότητες που του προσφέρουν μοναδικές συγκινήσεις. Η δεύτερη υποκλίμακα ονομάστηκε «Αναζήτηση νέων Εμπειριών» (Α.Ε.) εκφράζοντας την επιδίωξη του συμμετέχοντα στην απόλαυση νέων συγκινήσεων από δραστηριότητες όπως η μουσική, η τέχνη, τα ταξίδια και τα ψυχοτρόπα ναρκωτικά. Η τρίτη υποκλίμακα ονομάστηκε «Μη Αναστολή (μ.Α.) εκφράζοντας την αυθόρμητη συμμετοχή με σχεδόν μη ελεγχόμενη εξωστρεφή συμπεριφορά. Η τέταρτη υποκλίμακα ονομάστηκε, «Αποφυγή της Ανίας» (Α.Α.) αντικατοπτρίζοντας την αντιπάθεια του ατόμου στις επαναλαμβανόμενες εμπειρίες. Από το σύνολο των παραπάνω υπό-κλιμάκων καταδεικνύεται το επίπεδο κάθε ατόμου στο χαρακτηριστικό γνώρισμα της «Αναζήτησης Διέγερσης Συναισθημάτων». Το επίπεδο προδιάθεσης προς το ρίσκο που εκδηλώνουν άτομα που συμμετέχουν σε συγκεκριμένες ακραίες δραστηριότητες, έμμεσα καθορίζει το βαθμό επικινδυνότητας της συγκεκριμένης δράσης ή αθλήματος.

Σχέση μεταξύ ηλικίας και της έννοιας «Προδιάθεση Ανάληψης Ρίσκου»

Σύμφωνα με τους Ball, Farnill και Wangeman (1984), και τους Jack και Ronan (1998) η ανάγκη για Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων είναι πιο έντονη σε μικρές ηλικίες από ότι σε μεγαλύτερες. Παρόλα αυτά, τα άτομα που είχαν μεγαλύτερη εμπλοκή σε ριψοκίνδυνα αθλήματα δεν παρατηρήθηκε να είχαν μικρή ηλικία. Οι Wagner και Houlihan (1994) εξήγησαν ότι για να φτάσει κάποιος να συμμετέχει σε ακραία αθλήματα με αξιώσεις, χρειάζονται αρκετά χρόνια προπόνησης, ώστε να αποκτηθούν γνώσεις, εμπειρία, αλλά επίσης απόκτηση του αναγκαίου εξοπλισμού και χρηματικό υπόβαθρο, αφού πολλές από αυτές τις δραστηριότητες (π.χ. αλεξιπτωτισμός, καταδύσεις) είναι ιδιαίτερα πολυδάπανες (Slanger & Rudestam, 1997). Οι Shoham και συνεργάτες (2000) υποστήριξαν επίσης ότι το επίπεδο της φυσικής κατάστασης κάθε ατόμου, είναι σοβαρός λόγος για τη συμμετοχή ή μη ατόμων σε αθλήματα υψηλού ρίσκου.

Σχέση μεταξύ του Φύλου και της έννοιας «Προδιάθεση Ανάληψης Ρίσκου»

Σε ότι αφορά τις διαφορές της συμμετοχής των δυο φύλων σε ακραία αθλήματα, όπως διαπίστωσαν μεταξύ άλλων ερευνητών οι Sveback και Kerr (1989) και οι Braathen και Svebak (1992) οι έρευνες εστιάζουν στους βιολογικούς και στους κοινωνικούς παράγοντες που επηρεάζουν την χαμηλότερη συμμετοχή των γυναικών σε σχέση με τους άνδρες. Μια ψυχολογική-βιολογική εξήγηση σε αυτό το φαινόμενο δίνουν οι Kerr και Viaminkx (1996), υποστηρίζοντας ότι οι γυναίκες βιώνουν μεγαλύτερη ένταση κατά την άσκηση μιας δραστηριότητας υψηλού ρίσκου (τεχνητή καταρρίχηση) και αυτός είναι ο λόγος που τείνουν να την αποφεύγουν. Σε άλλη εργασία οι Kerr, Au και Lindner (2004) διαπίστωσαν ότι υπάρχουν μια σειρά από κοινωνικά κριτήρια που καθορίζουν την διαδικασία επιλογής των γυναικών να συμμετέχουν ή όχι σε ένα ακραίο άθλημα. Τα κριτήρια αυτά δεν είναι ίδια για άνδρες και γυναίκες. Ενδεικτικά ενώ στους άνδρες η συμμετοχή σε μεγάλο βαθμό αποσκοπεί για το «παιχνίδι» και την τελειοποίηση της κίνησης, στις γυναίκες σημαντικό ρόλο παίζουν οι σχέσεις μέσα στην ομάδα και περισσότερο η φιλία. Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται να συμπληρώσουν παλαιότερα ευρήματα των Ball και συν. (1984), που απέδιδαν τη μη συμμετοχή των γυναικών σε κοινωνικούς κυρίως λόγους. Σύγχρονες έρευνες δείχνουν ότι η συμμετοχή των γυναικών σε αθλήματα υψηλού ρίσκου αυξάνεται κυρίως γιατί αλλάζουν γενικότερα οι κοινωνικές συνθήκες (Llewellyn & Sanchez, 2004).

Επίσης, έχει επαληθευτεί ερευνητικά ότι η απόκτηση εμπειρίας και τεχνογνωσίας πάνω σε ένα άθλημα μειώνει τα επίπεδα έντασης, χωρίς να σημαίνει ότι μειώνεται αντίστοιχα η αντίληψη του κινδύνου. Οι συμμετέχοντες δεν λαμβάνουν απερίσκεπτα ρίσκα (Breivik, 1999), αντίθετα κατανοούν το επίπεδο της επικινδυνότητας μιας κατάστασης και προσπαθούν να ελαχιστοποιήσουν το ρίσκο με τη χρήση του κατάλληλου εξοπλισμού και την επίμονη εξάσκηση (Rossi & Cereatti, 1993).

Σχέση μεταξύ διαφορετικής εμπειρίας και της έννοιας «Προδιάθεση Ανάληψης Ρίσκου»

Ο Breivik (1999) εξέτασε τις ψυχολογικές διαφορές που είχαν έμπειροι και αρχάριοι αθλητές της ελεύθερης πτώσης από αεροπλάνο, μέσα από τη χρήση διαφορετικών οργάνων μέτρησης, όπως της κλίμακας «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων», της

κλίμακας Eysenck Personality Questionnaire (EPQ, Eysenck and Eysenck, 1975) και της κλίμακας χαρακτηριστικού άγχους από το State-Trait Anxiety Inventory (Spielberger et al., 1970). Και οι δύο ομάδες κατέγραψαν υψηλές επιδόσεις στην γενική κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων», χωρίς όμως οι έμπειροι να διαφέρουν στατιστικά σημαντικά από τους αρχάριους στο συνολικό σκορ της κλίμακας, ούτε και στις επιμέρους υποκλίμακες «Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας», «μη Αναστολή» και «Αποφυγή της Ανίας». Αντίθετα, διαπιστώθηκαν διαφορές στην υποκλίμακα «Αναζήτηση νέων Εμπειριών» (AE) με τους έμπειρους αλεξιπτωτιστές να έχουν μεγαλύτερα σκορ από τους αρχάριους. Επίσης, όπως αναμενόταν οι περισσότερο εξωστρεφείς αλεξιπτωτιστές κατέγραψαν χαμηλότερους καρδιακούς παλμούς επιβεβαιώνοντας εν μέρει την θεωρία του Eysenck, ότι οι εξωστρεφείς χαρακτήρες έχουν μεγαλύτερες ανοχές στο στρες. Δεν επιβεβαιώθηκε η υπόθεση ότι οι έμπειροι τύποι αλεξιπτωτιστών θα είχαν μεγαλύτερες τιμές στις κλίμακες Εξωστρέφεια και Νευρωτισμού του EPQ σε σχέση με τους αντίστοιχους αρχάριους.

Η Goma-i-Freixanet, (1991) συνέκρινε έμπειρους και αρχάριους ορειβάτες, αθλητές μη ακραίων αθλημάτων και μία ομάδα ελέγχου, οι οποίοι συμπλήρωσαν την κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων» και την EPQ (Eysenck and Eysenck, 1975). Διαπίστωσε ότι οι ορειβάτες και οι αθλητές είχαν υψηλότερες τιμές στην «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων» γενικά, αλλά και σε όλες τις υποκλίμακες ξεχωριστά σε σχέση με την ομάδα ελέγχου. Ωστόσο, δεν διαπίστωθηκε κάποια σημαντική διαφορά μεταξύ των έμπειρων και των αρχάριων ορειβατών. Στις διαπιστώσεις της αναφέρεται ότι βρέθηκε μία σημαντική συσχέτιση της κλίμακας «Αναζήτηση Διέγερσης-Περιπέτειας» και της υποκλίμακας «Εξωστρέφεια» από το EPQ, ενώ οι έμπειροι ορειβάτες είχαν πολύ χαμηλές επιδόσεις στην κλίμακα Νευρωτισμός. Συμπερασματικά, η Goma-i-Freixanet (1991) κατέληξε ότι δεν υπάρχει κάποιο χαρακτηριστικό γνώρισμα που να ωθεί κάποιους να ασχοληθούν βαθύτερα και πιο ενεργά με ένα άθλημα υψηλού ρίσκου. Ο Connolly (1981) μελέτησε χιονοδρόμους διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας και διαπίστωσε υψηλότερες τιμές στην συνολική κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων» και στην υπό κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας» στους αθλητές χιονοδρόμους από τους χιονοδρόμους αναψυχής. Επιπλέον, οι χιονοδρόμοι που σημείωσαν υψηλές τιμές στην κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων» ήταν αντίστοιχα περισσότερο επιρρεπείς στα ατυχήματα.

Στην παρούσα έρευνα η εφαρμογή της κλίμακας «Αναζήτησης Διέγερσης Συναισθημάτων», αναφορικά με τα ακραία αθλήματα έγινε στο άθλημα της Ορειβασίας. Η Ορειβασία είναι υπαίθρια δραστηριότητα στην οποία μπορούν να συμμετέχουν σχεδόν όλες οι ομάδες ατόμων ανεξάρτητα του διαφορετικού επιπέδου εμπειρίας και κινήτρων συμμετοχής. Ανάλογα όμως με τα ατομικά κίνητρα του συμμετέχοντα η συμμετοχή χαρακτηρίζεται από απλή δράση, με στόχο την υγεία και την αναψυχή, έως ενασχόληση με την μορφή ακραίας αθλητικής συμπεριφοράς (αποστολή σε παγκόσμια ονομαστές υψηλές κορυφές). Σε ανάλογο υψηλό επίπεδο δυσκολίας, η δράση της ορειβασίας αποτελεί συνδυασμό α) ορεινής πεζοπορίας, β) αναρρίχησης σε απότομα δύσβατα βράχια (όπου είναι αναγκαίο) και γ) ορειβατικής χιονοδρομίας (εάν υπάρχουν περάσματα με χιόνια). Ταυτόχρονα ο συμμετέχον υποχρεούται σε γνώση συγκεκριμένων τεχνικών και χρήση εξειδικευμένων υλικών.

Σκοπός της παρούσας έρευνας ήταν να εξετάσει διαφορές στο χαρακτηριστικό της «Προδιάθεσης Ανάλυσης Ρίσκου», μεταξύ Ελλήνων ορειβατών, τόσο συνολικά για το σύνολο της κλίμακας Αναζήτησης Διέγερσης Συναισθημάτων, όσο και για τις τέσσερις επιμέρους υπό κλίμακες, αναφορικά με το επίπεδο εμπειρίας, το φύλο, και την ηλικία των συμμετεχόντων ορειβατών.

ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΑ

Δείγμα

Στην έρευνα συμμετείχαν 327 ενήλικοι Έλληνες ορειβάτες (219 άντρες και 108 γυναίκες), μέλη ορειβατικών συλλόγων όλης της Ελλάδας. Ακολουθώντας το πρότυπο των Slinger και Rudestam (1997) οι συμμετέχοντες χωρίστηκαν σε δυο ηλικιακές ομάδες, από 18 έως 35 χρόνων και από 36 έως 70 ετών, με μέσο όρο ηλικίας τα 32.5 χρόνια. Οι συμμετέχοντες ακόμη κατηγοριοποιήθηκαν σε τρία επίπεδα εμπειρίας. Έμπειροι ορειβάτες ονομάστηκαν οι έχοντες πτυχίο «οδηγού βουνού» και «εκπαιδευτή ορειβασίας» και εκείνοι με αναγνωρισμένες υψηλές ορειβατικές επιδόσεις. Πεζοπόροι ορειβάτες ονομάστηκαν ενεργά άτομα συλλόγων που κάνουν ορειβασία τουλάχιστον 2 φορές τον μήνα. Αρχάριοι ορειβάτες ονομάστηκαν οι μαθητές σχολών ορειβασίας. Στην ομάδα των έμπειρων ορειβατών διατέθηκαν μόνον 27 ερωτηματολόγια, διότι αυτός ήταν ο συνολικός αριθμός μελών αυτής της κατηγορίας ορειβατών στην χώρα μας και επεστράφησαν όλα. Στην ομάδα των αρχαρίων ορειβατών διατέθηκαν 265 ερωτηματολόγια και επεστράφησαν 168, ποσοστό επιστροφής 63%, Στην ομάδα των «πεζοπόρων ορειβατών» διατέθηκαν 172 ερωτηματολόγια και επεστράφησαν 148, ποσοστό επιστροφής 76%. Τα χαρακτηριστικά των συμμετεχόντων παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 1.

Πίνακας 1: Ποσοστιαία κατανομή δείγματος ανά υποομάδα εμπειρίας, φύλου, ηλικίας

Επίπεδο Εμπειρίας	Διαφορετικό Φύλο		Ηλικία		Σύνολο
			18-35	36-70	
Έμπειροι	Άντρες	άτομα	10	17	27
		% φύλου	37%	63%	100%
	Σύνολο	άτομα	10	17	27
		% φύλου	37%	63%	100.0%
Αρχάριοι	Άντρες	άτομα	83	39	122
		% φύλου	68%	32%	72.6%
	Γυναίκες	άτομα	32	14	46
		% φύλου	69.6%	30%	27.4%
	Σύνολο	άτομα	115	53	168
		% φύλου	68.5%	31%	100.0%
Πεζοπόροι	Άντρες	άτομα	19	51	70
		% φύλου	27.1%	72.9%	53%
	Γυναίκες	άτομα	14	48	62
		% φύλου	22.6%	77.4%	47%
	Σύνολο	άτομα	33	99	132
		% φύλου	25%	75%	100.0%

Όργανο μέτρησης

Για τη διερεύνηση της προδιάθεσης ανάληψης ρίσκου χρησιμοποιήθηκε η κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων» (Zuckerman, 1994) που περιέχει 40 θέματα και απαρτίζεται από τέσσερις ανεξάρτητες υπό κλίμακες. Κάθε υπό κλίμακα περιέχει 10 θέματα: (α) η υπό κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης και Περιπέτειας» (ΑΔΠ, π.χ., Μου αρέσουν τα χωρίς αναστολές, «άγρια» πάρτυ / Προτιμώ τα ήσυχα πάρτυ με καλή κουβέντα), (β) η υπό κλίμακα «Αναζήτηση νέων Εμπειριών» (ΑΕ, πχ Ένας λογικός άνθρωπος αποφεύγει τις επικίνδυνες δραστηριότητες / Κάποιες φορές μου αρέσει να κάνω πράγματα που είναι λίγο τρομακτικά), (γ) η υπό κλίμακα «μη-Αναστολή» (μΑ, πχ. Προτιμώ τα ρηχά από τα βαθιά νερά / Θα μου άρεσε να κάνω καταδύσεις), (δ) η υπό κλίμακα «Αποφυγή της Ανίας» (ΑΑ, πχ. Η χειρότερη κοινωνική αμαρτία είναι να είσαι αγενής / Η χειρότερη κοινωνική αμαρτία είναι να είσαι βαρετός). Οι απαντήσεις δόθηκαν σε διχοτόμες διατυπώσεις (forced choice), με κωδικοποίηση των διπλών απαντήσεων για κάθε υποκλίμακα ξεχωριστά, συγκεντρώνοντας στο τέλος ένα άθροισμα που καθορίζει το επίπεδο αναζήτησης του κάθε συμμετέχοντα. Η κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων» (Sensation Seeking Scale, Zuckerman, 1994) τροποποιήθηκε στην ελληνική γλώσσα από τους Μπελογιάννη και συν. (2007), οι οποίοι επίσης υποστήριξαν την εγκυρότητα και αξιοπιστία της κλίμακας (Cronbach's alphas από .83 έως .86 για τις 4 υποκλίμακες και .92 για τη συνολική κλίμακα). Τα αποτελέσματα ήταν παρόμοια με αυτά των Slinger και Rudestam (1997).

Διαδικασία συλλογής δεδομένων της παρούσης έρευνας

Στην ομάδα των «έμπειρων» ορειβατών το ερωτηματολόγιο παραδόθηκε ιδιοχείρως από τους ερευνητές και επιστράφηκε την ίδια στιγμή. Στους «αρχάριους» ορειβάτες το ερωτηματολόγιο δόθηκε στην διάρκεια των μαθημάτων με παράδοση στους εκπαιδευτές, ενώ στην ομάδα των «πεζοπόρων» τα ερωτηματολόγια παραδόθηκαν, συμπληρώθηκαν και επεστράφησαν στους αρχηγούς των αναβάσεων ορειβάσις την ημέρα της δράσης.

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ

Διαφορές στα συνολικά σκορ της κλίμακας «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων»

Οι μέσοι όροι και οι τυπικές αποκλίσεις για την συνολική κλίμακα και κάθε υπό κλίμακα στην «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθημάτων» παρουσιάζονται αναλυτικά στον Πίνακα 2. Για να εξεταστούν οι διαφορές στο συνολικό σκορ της κλίμακας Αναζήτησης Διέγερσης Συναισθημάτων ως προς το φύλο, την ηλικιακή ομάδα, και την εμπειρία, εκτελέστηκε ανάλυση διακύμανσης (three-way ANOVA). Η ανάλυση έδειξε α) σημαντική επίδραση για την εμπειρία, $F(2, 317) = 9.94, p < .01$, β) επίδραση που πλησίασε τη στατιστική σημαντικότητα για την ηλικία, $F(1, 317) = 3.55, p = .06$, και γ) μη σημαντική επίδραση για το φύλο, $F(1, 317) = .30, p = .58$. Επίσης, από την ανάλυση δεν προέκυψε καμία στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών. Σχετικά με τη μεταβλητή της εμπειρίας, post-hoc ανάλυση

έδειξε ότι οι έμπειροι ορειβάτες είχαν μεγαλύτερα σκορ από τους αρχάριους ορειβάτες και τους πεζοπόρους, ενώ και οι αρχάριοι ορειβάτες είχαν μεγαλύτερα σκορ από τους πεζοπόρους (Πίνακας 2). Σχετικά με την ηλικία, η εξέταση των μέσων όρων έδειξε επίσης ότι οι νεαρότεροι ορειβάτες σημείωσαν υψηλότερα σκορ από τους μεγαλύτερους (Πίνακας 3).

Πίνακας 2: Περιγραφικά των κλιμάκων Α.Δ.Σ., & διαφορές ανά ομάδα εμπειρίας

Κλίμακες	Αριθμός θεμάτων	ΟΜΑΔΕΣ ΕΜΠΕΙΡΙΑΣ	ΜΟ	ΤΑ	Cronbach's Alpha
Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας ΑΔΠ	10	Έμπειροι	8.15	1.680	.626
		Αρχάριοι	7.78	2.120	
		Πεζοπόροι	6.91	2.410	
		Σύνολο	7.46	2.253	
Αναζήτηση νέων Εμπειριών ΑΕ	10	Έμπειροι	7.41	1.986	.658
		Αρχάριοι	7.00	2.015	
		Πεζοπόροι	6.16	2.136	
		Σύνολο	6.69	2.106	
Μη Αναστολή μΑ	10	Έμπειροι	6.59	2.171	.464
		Αρχάριοι	4.94	2.093	
		Πεζοπόροι	4.30	2.161	
		Σύνολο	4.82	2.208	
Αποφυγή της Ανίας ΑΑ	10	Έμπειροι	3.78	2.006	.636
		Αρχάριοι	3.27	1.847	
		Πεζοπόροι	3.14	1.751	
		Σύνολο	3.26	1.824	
Συνολική Κλίμακα ΑΔΣ	40	Έμπειροι	25.93	4.914	.858
		Αρχάριοι	23.08	5.388	
		Πεζοπόροι	20.58	5.385	
		Σύνολο	22.31	5.573	

Πίνακας 3: Διαφορές των τιμών στις κλίμακες Α.Δ.Σ., στο φύλο, & τις ομάδες ηλικίας

Κλίμακες	Φύλο	ΜΟ	ΤΑ	Ηλικία	ΜΟ	ΤΑ
Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας ΑΔΠ	Άντρες	7.54	2.212	18<35	7.89	1.961
				36<70	7.06	2.434
	Γυναίκες	7.29	2.336			
Αναζήτηση νέων Εμπειριών ΑΕ	Άντρες	6.54	2.205	18<35	6.97	2.016
				36<70	6.43	2.160
	Γυναίκες	7.00	1.860			
Μη Αναστολή μΑ	Άντρες	5.11	2.302	18<35	5.27	2.049
				36<70	4.39	2.271
	Γυναίκες	4.22	1.876			
Αποφυγή της Ανίας ΑΑ	Άντρες	3.24	1.892	18<35	3.37	1.873
				36<70	3.15	1.776
	Γυναίκες	3.30	1.687			
Συνολική Κλίμακα ΑΔΣ	Άντρες	22.51	5.740	18<35	23.60	4.999
				36<70	21.30	
	Γυναίκες	21,90	5.220			

Διαφορές στους επιμέρους παράγοντες Αναζήτησης Διέγερσης Συναισθήματος

Για να εξεταστούν διαφορές στις επιμέρους υπό κλίμακες της Αναζήτησης Διέγερσης Συναισθημάτων εκτελέστηκε πολυμεταβλητή ανάλυση διακύμανσης (three-way MANOVA). Η ανάλυση έδειξε σημαντική πολυμεταβλητή επίδραση α) για το φύλο, $F(4, 314) = 5.90, p < .01, \eta^2 = .07$, και β) την εμπειρία, $F(8, 630) = 4.08, p < .01, \eta^2 = .05$, ενώ γ) μη σημαντική επίδραση για την ηλικία, $F(4, 314) = 1.43, p = .23$. Επίσης, από την ανάλυση δεν προέκυψε καμία στατιστικά σημαντική αλληλεπίδραση μεταξύ των ανεξάρτητων μεταβλητών. Σχετικά με το φύλο, η εξέταση των μονομεταβλητών επιδράσεων έδειξε σημαντική επίδραση μόνο για την υπό κλίμακα της «Αναζήτησης Νέων Εμπειριών», $F(1, 317) = 9.23, p < .01, \eta^2 = .03$, για τον οποίο οι γυναίκες είχαν μεγαλύτερα σκορ από τους άντρες.

Σχετικά με την εμπειρία, η εξέταση των μονομεταβλητών επιδράσεων έδειξε σημαντική επίδραση για τις υπό κλίμακες της «Αναζήτησης Διέγερσης Περιπέτειας», $F(2, 317) = 4.65, p < .01, \eta^2 = .03$, της «Αναζήτησης Νέων Εμπειριών», $F(2, 317) = 8.99, p < .01, \eta^2 = .05$, και της «μη-Αναστολής», $F(2, 317) = 7.70, p < .01, \eta^2 = .05$. Ανάλυση post-hoc έδειξε ότι (α) για την υπό κλίμακα της «Αναζήτησης Διέγερσης Περιπέτειας» οι «έμπειροι» και οι «αρχάριοι» ορειβάτες σημείωσαν μεγαλύτερα σκορ από τους «πεζοπόρους», (β) για την υπό κλίμακα της «Αναζήτησης Νέων εμπειριών», οι «έμπειροι» και οι «αρχάριοι» ορειβάτες σημείωσαν μεγαλύτερα σκορ από τους «πεζοπόρους», και (γ) για την υπό-κλίμακα της «μη-αναστολής» οι «έμπειροι» ορειβάτες είχαν μεγαλύτερα σκορ από τους «αρχάριους» ορειβάτες και τους «πεζοπόρους», και οι «αρχάριοι» ορειβάτες σημείωσαν μεγαλύτερα σκορ από τους «πεζοπόρους». Οι μέσοι όροι των επιμέρους ομάδων φύλου και ηλικίας για τους παράγοντες της κλίμακας «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων» εμφανίζονται στον πίνακα 3

ΣΥΖΗΤΗΣΗ

Όπως αναδεικνύεται από την ανασκόπηση της βιβλιογραφίας η ενασχόληση ενός ατόμου με ένα ακραίο άθλημα ή μια ριψοκίνδυνη δραστηριότητα αναψυχής, αποτελεί προσωπική επιλογή για έκθεσή του σε μεγαλύτερους κινδύνους και ανάληψη υψηλότερων ρίσκων. Τα αποτελέσματα της παρούσης έρευνας επιβεβαίωσαν την αρχική αντίληψη ότι η καταγραφή υψηλότερων τιμών στην κλίμακα της «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων» είναι καθοριστική για την εμπλοκή σε ακραία αθλήματα ή ριψοκίνδυνες δραστηριότητες αναψυχής. Το γεγονός υποστηρίχθηκε με τις υψηλότερες τιμές που σημείωσαν οι έμπειροι ορειβάτες σε σχέση με τους αρχάριους ορειβάτες και τους πεζοπόρους. Ακόμη για τον Ελληνικό Ορειβατικό χώρο διαπιστώθηκε η μικρότερη συμμετοχή των γυναικών στο άθλημα της ορειβασίας, με την επισήμανση ότι όσο μειώνεται το απαιτούμενο επίπεδο εμπειρίας στην ορειβασία, τόσο αυξάνεται το ποσοστό συμμετοχής των γυναικών.

Αναφορικά για διαφορές που αποδίδονται στο διαφορετικό επίπεδο εμπειρίας των ορειβατών, στατιστικά σημαντική διαφορά παρουσιάστηκε στη γενική κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος» με την υποομάδα των «έμπειρων» ορειβατών να σημειώνει υψηλότερες τιμές τόσο από αυτή των «αρχάριων» ορειβατών όσο και των «πεζοπόρων». Η διαφορά αυτή μάλλον αποκλειστικά να

οφείλεται κυρίως στη σημαντική διαφορά τιμών που σημειώθηκε στην υποκλίμακα «μη Αναστολή» τη μόνη από τις υπόλοιπες υποκλίμακες που σημειώθηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ όλων των υποομάδων. Τα αποτελέσματα αυτά εν μέρει δεν συμβαδίζουν με τη σύνοψη που κάνει ο Zuckerman (2007, p 101), ο οποίος αναφέρει ότι: «έμπειροι συμμετέχοντες που έχουν μεγαλύτερη εμπειρία σε ένα ακραίο άθλημα ή ακόμα εκείνοι που βιοπορίζονται από ένα ακραίο άθλημα δείχνουν να έχουν υψηλότερες επιδόσεις (στην γενική κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης-Συναισθήματος» και όλες τις υποκλίμακες) σε σχέση με συμμετέχοντες που έχουν μικρότερη εμπειρία.».

Εφόσον δεν παρουσιάστηκαν σε άλλες υποκλίμακες διαφορές που να δεικνύουν διαφοροποίηση ως προς την προδιάθεση προς το ρίσκο, θα μπορούσε μόνο η υπό κλίμακα της «Χαμηλής Αναστολής» να είναι ο κινητήριος μοχλός των ορειβατών που αναζητούν μεγαλύτερες συγκινήσεις στην ορειβασία και σε αποστολές που περιέχουν σημαντικό ρίσκο. Η υπόθεση αυτή υποστηρίζεται από τους Diehm και Armatas (2004) που διαπίστωσαν σημαντικές διαφορές μεταξύ αθλητών υψηλού ρίσκου και άλλων αθλητών χαμηλού ρίσκου, εν μέρει όμως, διότι η ερευνητής Goma-i-Freixanet (1991) διαπίστωσε αντίστοιχα χαμηλότερες τιμές στην υπό κλίμακα τη «μη-Αναστολής στους έμπειρους ορειβάτες σε σχέση με τους «αρχάριους» και τους αθλητές χαμηλού ρίσκου. Αντίθετα οι ερευνητές Slinger και Rudestam (1997) όπως επίσης και οι ερευνητές Delle Fave, Bassi και Massimini, (2003) αναφέρουν ότι παράγοντες που καθορίζουν σημαντικά το αντιλαμβανόμενο ρίσκο και μπορεί να ωθήσουν ένα άτομο να αναλάβει μεγαλύτερα ρίσκα είναι κυρίως: η αποτελεσματικότητα, η εμπειρία και η απόκτηση γνώσεων και όχι το χαρακτηριστικό γνώρισμα της «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων».

Σε ότι αφορά τη σχέση των δύο φύλων δεν ήταν δυνατό να εξαχθούν συμπεράσματα αναφορικά της κλίμακας της «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων» για την κατηγορία «έμπειροι» ορειβάτες γιατί δεν υπήρξε καμία γυναίκα σε αυτή την κατηγορία. Στους συμμετέχοντες δεν παρουσιάστηκαν στατιστικά σημαντικές διαφορές μεταξύ των δύο φύλων στην γενική κλίμακα «Αναζήτηση Διέγερσης Συναισθημάτων» όπως επίσης και στις υπό κλίμακες «Αναζήτηση Διέγερσης Περιπέτειας» και «Αποφυγή της Ανίας». Τα αποτελέσματα αυτά έρχονται σε αντίθεση με το σύνολο των μελετών που διαπίστωσαν υψηλότερες επιδόσεις των ανδρών έναντι των γυναικών σε όλες τις υπό κλίμακες όπως και συνολικά στην κλίμακα (Braathen & Svebak, 1992; Zuckerman, 1994). Οι μελέτες αυτές υποστήριξαν ότι οι μεγαλύτερες τιμές στην κλίμακα «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων» ωθούσε τους άντρες να συμμετέχουν σε μεγαλύτερο βαθμό σε δραστηριότητες που περιείχαν ρίσκο, πράγμα που δεν μπορεί να υποστηρίξει η παρούσα έρευνα. Αντιθέτως από ότι αναμενόταν οι γυναίκες είχαν υψηλότερη επίδοση στην κλίμακα. Τέλος, για την υπό κλίμακα «Αναζήτηση νέων Εμπειριών» διαπιστώθηκε ότι οι γυναίκες που ανήκαν στην υποομάδα των «αρχαρίων» ορειβατών είχαν σημαντικά υψηλότερη επίδοση από αυτές της ομάδας των «πεζοπόρων» ορειβατών ($t=2.04$, $df=44$, $p<.05$).

Σε συνδυασμό με τα προηγούμενα αποτελέσματα θα μπορούσε να υποστηριχθεί ότι καθαρά η αναζήτηση «νέων εμπειριών» δείχνει να ωθεί τις γυναίκες να ασχοληθούν με δραστηριότητες υψηλού ρίσκου και μάλιστα να ασχοληθούν πιο συστηματικά και σοβαρά σε σχέση με άλλες δράσεις που δεν έχουν τόσο έντονο αυτό το χαρακτηριστικό γνώρισμα του ρίσκου. Επομένως, οι Ελληνίδες γυναίκες δείχνουν ν»

ασχολούνται με την ορειβασία προσπαθώντας να βιώσουν νέες εμπειρίες και όχι απαραίτητα να αισθανθούν την «αδρεναλίνη» που προσφέρει η συμμετοχή στην ορειβασία, ως ακραίο άθλημα. Αυτή είναι μία υπόθεση που μπορεί να συνδυαστεί και με τα ευρήματα του Zuckerman, (1994) που υποστηρίζει ότι η σύγχρονη δυτική γυναίκα έχει ωριμάσει μέσα στην κοινωνία και είναι «ανοιχτή» σε καινοτομίες στην ζωή της μέσα από τις αισθήσεις και τον καθημερινό τρόπο ζωής. Ο Ball και συνεργάτες (1984) υποστήριξαν ότι η αναζήτηση νέων εμπειριών αυξανόταν μέχρι την ηλικία των 49 χρόνων ενώ σε μία παλαιότερη έρευνα είχαν διαπιστώσει μικρότερη αναζήτηση νέων εμπειριών σε πολύ νεαρές γυναίκες (Zuckerman 1994). Επομένως μπορεί να υποστηριχτεί ότι διάφοροι κοινωνικοί λόγοι ενισχύουν την αναζήτηση νέων εμπειριών στις γυναίκες η οποία διαμορφώνεται συν τω χρόνω, είναι δε ένα μέσο έκφρασης των σύγχρονων γυναικών. Μία διαφαινόμενη σχέση είναι ότι κάποιες γυναίκες συμμετέχουν στην ορειβασία επειδή διαφέρουν από άλλες ως προς την ένταση της Αναζήτησης νέων Εμπειριών αλλά αυτό είναι παράγοντας καθοριστικός μέχρι ενός σημείου όπου οι αναστολές τους είναι ιδιαίτερα έντονες σε σημείο του να τις αποτρέπουν από το να συνεχίσουν βαθύτερα και επικινδυνότερα στο άθλημα, από εκεί και μετά συνεχίζουν κυρίως οι άντρες που έχουν χαμηλότερες αναστολές.

Η υπόθεση ότι οι νεότεροι ορειβάτες θα είχαν υψηλότερες επιδόσεις στο σύνολο της κλίμακας ΑΔΣ, αλλά και τις υποκλίμακες ΑΔΠ, ΑΕ, μ-Α επιβεβαιώθηκε πλήρως. Δεν ίσχυσε όμως το ίδιο και στην υπό κλίμακα Αποφυγή της Ανίας (ΑΑ). Τα παραπάνω αποτελέσματα επιβεβαιώνουν παλαιότερα αποτελέσματα (Zuckerman, 2007). Οι νεότεροι φαίνεται να συμμετέχουν γιατί έχουν μεγαλύτερη ανάγκη να αναζητήσουν την ιδανική διέγερση μέσα από ακραία αθλήματα, θέλουν να βιώσουν νέες Εμπειρίες και έχουν χαμηλές Αναστολές. Το στοιχείο αυτό έχει ιδιαίτερη σημασία για τον προγραμματισμό της διάδοσης της ορειβασίας από τους αρμόδιους φορείς. Η ορειβασία και κατ'επέκταση η δραστηριότητα της αναρρίχησης πρέπει να γίνει προσπάθεια να απευθύνεται κυρίως σε νέα στην ηλικία άτομα με στόχο την μύηση στο άθλημα. Ενώ η αναρρίχηση είναι πιο διαδεδομένη ανάμεσα στους νέους που επιθυμούν να ασχοληθούν με τα αθλήματα του βουνού, η ορειβασία δεν είναι τόσο σωστά προωθημένη και δεν φαντάζει αρκετά ελκυστική για συμμετοχή, ενώ οι αιτίες θα πρέπει να ερευνηθούν συστηματικά στο μέλλον.

ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ

Η κλίμακα της «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων» απέδειξε ότι συνέβαλε στη διερεύνηση της αντίληψης των ερευνητών για τον καθορισμό της «προδιάθεσης για ανάληψη ρίσκου» ενός ατόμου στα πλαίσια της συμμετοχής του σε ακραία αθλήματα ή ριψοκίνδυνες υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής.

Η παρούσα έρευνα είναι η πρώτη που εξάγει συμπεράσματα συμπεριφοράς για πληθυσμούς ατόμων που ασχολούνται με ακραία αθλήματα στην Ελλάδα, ωστόσο, τα αποτελέσματα θα πρέπει να ερμηνευθούν με επιφύλαξη λόγω του μικρού δείγματος της έρευνας. Ακόμη από τα αποτελέσματα και τους προβληματισμούς που ανάδειξε η παρούσα έρευνα, προκύπτει ότι για την πιο ολοκληρωμένη διερεύνηση της συμμετοχής ενός ατόμου σε δραστηριότητες υψηλού ρίσκου, χρειάζεται να εξεταστούν και άλλες συγγενείς μεταβλητές που αφορούν την ανθρώπινη συμπεριφορά, όπως τα εμπόδια και τα κίνητρα έναντι της συμμετοχής. Ακόμη μελλοντική έρευνα πρέπει να περιλάβει και τα χαρακτηριστικά της προσωπικότητας

των ορειβατών ώστε να εξαχθούν πληρέστερα συμπεράσματα για τους λόγους που τελικά ωθούν τα άτομα να αρχίζουν να συμμετέχουν, αλλά και να διατηρούν την ενασχόληση τους με την ορειβασία και άλλα ακραία αθλήματα ή ριψοκίνδυνες υπαίθριες δραστηριότητες αναψυχής

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Ball, I.L., Farnill, D. & Wangeman, J.F. (1984). Sex and age differences in sensation seeking: Some national comparisons. *British Journal of Psychology*, 75, 257-265.
- Braathen, E.T. & Svebak, S. (1992). Motivational differences among talented teenage athletes: The significance of gender, type of sport and level of excellence. *Scandinavian Journal of Medicine, Science and Sports*, 2, 153-159.
- Breivik, G. (1999). Personality, sensation seeking and risk taking among top level climbers, parachute jumpers and white water kayakers. In G. Breivik (Ed.), *Personality, sensation seeking and arousal in high risk sports* (pp. 8-26). Oslo: The Norwegian University of Sport and Physical Education.
- Chirivella, E.C., & Martinez, L.M. (1994). The sensation of risk and motivational tendencies in sports: An empirical study. *Personality and Individual Differences*, 16, 777-786.
- Cogan, N. & Brown, R.I.F. (1999). Metamotivational dominance, states and injuries in risk and safe sports. *Personality and Individual Differences*, 27, 503-518.
- Connolly, P.M. (1981). *An exploratory study of adults engaging in the high-risk sport of skiing*. Masters Thesis, Rutgers University.
- Delle Fave, A., Bassi, M. & Massimini, F. (2003). Quality of experience and risk perception in high-altitude rock climbing. *Journal of Applied Sport Psychology*, 15, 82-98.
- Diehm, R. & Armatas, C. (2004). Surfing: An avenue for socially acceptable risk-taking, satisfying needs for sensation seeking and experience seeking. *Personality and Individual Differences*, 36, 663-677.
- Elmes, M. & Barry, D. (1999). Deliverance, denial and the death zone: a study of narcissism and regression in the 1996 Everest climbing disaster. *Journal of Applied Behavioural Science*, 35(2), 163-187.
- Eysenck H. J. & Eysenck S. B. G. (1975). *Manual of the Eysenck Personality Questionnaire*. Hodder & Stoughton, London.
- Ewert, A. (1985). Why people climb: the relationship of participant motives and experience level to mountaineering. *Journal of Leisure Research*, 17(3), 241-250.
- Goma-i-Freixanet, M. (1991). Personality profile of subjects engaged in high physical risk sports. *Personality and Individual Differences*, 12, 1087-1093.
- Heino A., van der Molen H.H. & Wilde J. S. G. (1996). Differences in risk experience between sensation avoiders and sensation seekers. *Personality Individual Differences*, 20, 71-79.
- Hill, B.J. (1995, September). A guide to adventure travel. *Parks and Recreation*, 56-65.
- Jack, S.J., & Ronan, K.R. (1998). Sensation seeking among high and low-risk sports participants. *Personality and Individual Differences*, 25, 1063-1083.
- Kerr, J.H., Au, C.K.F. & Lindner, K.J. (2004). Motivation and level of risk in male and female recreational sport participation. *Personality and Individual Differences*, 37, 1245-1253.

- Kerr, J.H. & Vlaminkx, J. (1997). Gender differences in the experiences of risk. *Personality and Individual Differences*, 2, 293-295.
- Llewellyn, D., J. (2003). *The psychology of risk taking behaviour*. Unpublished Doctoral Dissertation, Strathclyde University, Glasgow, UK.
- Llewellyn, D.J., Sanchez X. (2008). Individual differences and risk taking in rock climbing. *Psychology of Sport and Exercise*, 9, 413-426
- Lyng, S. (1990). Edgework: A social psychological analysis of voluntary risk taking. *American Journal of Sociology*, 95, 851-886.
- Pomfret, G. (2006). Mountaineering adventure tourists: A conceptual framework for research. *Tourism Management*, 27, 113-123.
- Rossi, B. & Cereatti, L. (1993). The sensation seeking in mountain athletes as assessed by Zuckerman's sensation seeking scale. *International Journal of Sport Psychology*, 24, 417-431.
- Shoham, A., Rose, G.M. & Kahle, L.R. (2000). Practioners of risky sports: A qualitative examination. *Journal of Business Research*, 47, 237-251.
- Slanger, E., & Rudestam, K.E. (1997). Motivation and disinhibition in high risk sports: Sensation seeking and self-efficacy. *Journal of Research in Personality*, 31, 355-374.
- Sveback, S. & Kerr, J. (1989). The role of impulsivity in preference for sports. *Personality and Individual Differences*, 10, 51-58.
- Taft, S.L. (2001). *The River chasers: A history of American whitewater paddling*. Mukilteo, WA: Flowing Water Press and Alpine Books.
- United States Parachute Association (2002). *Membership survey results*. Retrieved on May 25, 2006 from <http://www.uspa.org/about/images/memsurvey02.pdf>.
- Wagner, A.M. & Houlihan, D.D. (1994). Sensation seeking and trait anxiety in hang-glider pilots and golfers. *Personality and Individual Differences*, 16, 975-977.
- Watson, A.E. & Pulford, B.D. (2004). Personality differences in high risk sports amateurs and instructors. *Perceptual and Motor Skills*, 99, 83-94.
- Zarevski, P., Marušić, I., Zolotić, S., Bunjevac, T. & Vukosav, Ž. (1998). Contribution of Arnett's inventory of sensation seeking and Zuckerman's sensation seeking scale to the differentiation of athletes engaged in high and low risk sports. *Personality and Individual Differences*, 25, 763-768.
- Zuckerman, M., (2007). *Sensation seeking and risky behavior*. American psychological association, Washington, DC.
- Zuckerman, M. (1994). *Behavioral expressions and biosocial bases of sensation seeking*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

- Κουθούρης Χ.(2009). *Υπαίθριες Δραστηριότητες Αναψυχής, Ακραία Αθλήματα Μάνατζμεντ Υπηρεσιών & Εκπαίδευση Στελεχών*. Εκδόσεις Χριστοδουλίδη. Θεσσαλονίκη
- Μπαμπινιώτης, Γ. (1998). *Λεξικό της νέας ελληνικής γλώσσας*. Αθήνα: Κέντρο Λεξικολογίας.
- Μπελογιάννης, Χ., (2008). Τροποποίηση της κλίμακας «Αναζήτησης Διέγερσης-Συναισθημάτων» του Zuckerman (1994) στα Ελληνικά. *Πρακτικά 9^ο Πανελλήνιου Συνεδρίου Αθλητικής Διοίκησης*. Αθήνα.
- Μπελογιάννης, Χ., Κουρτεσοπούλου, Α. και Νικηταράς, Ν. (2007). Ρίσκο στα

Αθλήματα και τις Αθλητικές Δραστηριότητες: Ορισμοί, Θεωρίες, Ψυχολογικό
Προφίλ των Συμμετεχόντων. *Αναζητήσεις στη Φυσική Αγωγή & τον
Αθλητισμό*, 5 (3), 414-423.

Investigating «Sensation Seeking» in Extreme Sports & Risk Outdoor Activities: The case of Greek Mountaineers

Christos Belogiannis¹, Charilaos Kouthouris¹,
Antonios Hatzigeorgiadis¹, & Nikitas Nikitaras²

Department of Physical Education and Sports Science

¹University of Thessaly

²University of Athens

Abstract

One major reason that influences people's participation to extreme sports or dangerous outdoor activities is the present risk of the sport or activity. This risk is taken for every person at a different level and is attributed to the trait of «Sensation Seeking», (Zuckerman, 1994). The present study examined the presence of different level of the Sensation Seeking trait between mountaineers of different experience, sex and age (N=327, men=67%, women=33%). The «Sensation Seeking Scale» (Zuckerman, 1994) questionnaire modified in Greek (Belogiannis, 2008) was used to determine this. Results showed that there were significant differences between the subgroups of different experience ($F_{(2,324)}=7.9$, $p<.001$), with the Experienced mountaineers to score higher ($M=25.93$) than the Novices ($M=25.08$) and the Trekkers ($M=20.58$). The interpretation of the results indicates that SS is a determinative factor for one to engage in mountaineering but only until a primary level, thereafter, up to the expert»s level, it plays no significant role. Still, according to the results only Dis-inhibition to risk seems to differentiate Experienced from Novices mountaineers. Women seem to participate in mountaineering mainly trying to gain new experiences instead of the “adrenaline” of the sport, their involvement in more serious and risky aspects of mountaineering is likely to be reduced due to their high level of inhibition. Results are further discussed in the chapter «Discussion».

Key words: Sensation Seeking, risk, mountaineering experience

Διεύθυνση επικοινωνίας:

Χρήστος Μπελογιάννης

Μυκητών 1 & Μακρυγιάννη

143-43 Αθήνα,

e-mai: chrisbel@sch.gr